

Esad Kurtović, **Izvori za historiju srednjovekovne Bosne I/2. Izpisi iz zaduženja Državnog arhiva u Dubrovniku 1365–1521**. Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, 2017, 969 str. (Građa knjiga XXXI. Centar za balkanološka ispitivanja, knjiga 2).

Autor Esad Kurtović nas v kratkem uvodu seznani z nekaterimi osnovnimi podatki o vsebini in strukturi objavljenega gradiva, ki ga je izpisal iz Državnega arhiva v Dubrovniku. Odločil se je, da objavi vse zadolžnice, ki so vpisane v notarsko serijo Debita notariae in se nanašajo na udeležbo trgovcev iz Bosne in Hercegovine v kreditnih poslih. Omejil se je na obdobje od leta 1365 do leta 1521 in objavil 4592 zadolžnic. Svoje naporno in dolgotrajno delo pri izpisovanju tako velikega števila zadolžnic v notarskih knjigah Debita notariae (pregledal je knjige Debita notariae od 7. do 74. zvezka) utemeljuje z ugotovitvijo, da vsaka vrsta izpisa iz neobjavljenega gradiva predstavlja koristen vodič za odpiranje in raziskovanje številnih in raznovrstnih znanstvenih tem in raziskav. Objavljanje takšnega, sicer enoličnega gradiva, ima za namen, da se zbere čimvečje število informacij, ki se nanašajo na dubrovniško zaledje. Avtor tudi pojasnjuje tehnične karakteristike objavljenega gradiva. Vsaka kreditna pogodba je posebna enota, opremljena z datumom vpisa in signaturo. Navaja tudi pomanjkljivosti in posebnosti, ki jih je odkril v tekstu, kot so poškodbe, težja čitljivost, napake pisarja ipd.

Čeprav ima objavljeno arhivsko gradivo nesporne koristi za raziskovalce, bi kljub temu od avtorja pričakovali določena pojasnila glede samega vira. Avtor bi moral v uvodu podrobneje pojasniti vir iz katerega je črpal gradivo. Serija notarskih knjig Debita notariae predstavlja namreč neko specifičnost dubrovniškega notariata. Prvi svetni notar dubrovniške komune Tomasino de Savere iz Reggio je poleg splošne notarske knjige uvedel še specifično notarsko serijo, ki je bila namenjen izključno vpisovanju zadolžnic in pozneje tudi trgovskih družb. S tem se je podrobneje ukvarjal Gregor Čremošnik¹ in tudi pisec te ocene.² Manjka analiza formularja dubrovniške zadolžnice. Potrebno bi bilo tudi razložiti spremembe, ki

¹ G. Čremošnik, Dubrovačka kancelarija do god. 1300 i najstarije knjige dubrovačke arhive, Glasnik Zemaljskog muzeja 34/2, 1927, str. 231-253; isti, Dodatak članku Dubrovačka kancelarija do god. 1300, Glasnik zemaljskog muzeja 40/2, 1929, str. 121-122; isti, Spisi dubrovačke kancelarije 1: Zapisi notara Tomasina de Savere 1278-1282, Monumenta historica Ragusina I, Zagreb 1951, XV+462 str.

² I. Voje, Knjige zadolžnic, posebna notarska serija Dubrovniškega arhiva, Zgodovinski časopis 22, 1968, str. 207-223.

so se pozneje pojavile v formularju (npr. formula o zamudnih obresti ali formula “et sit de presenti viagio”). Avtor nikjer ne omenja, zakaj se je omejil na obdobje med letoma 1365 in 1521. Opozoriti bi bilo tudi treba, da v 16. stoletju število vpisanih zadolžnic zelo pada, ker se v večjem številu pojavljajo privatne poslovne knjige, v katerih ima vpis kreditnih poslov enako veljavo kot imbreviatura v notarski knjigi. Avtor sicer upošteva dodatne beležke ob zadolžnicah in jih dodaja tekstu notarjeve imbreviature, vendar je povsem izpusti vse beležke, ki jih je notar zapisal ob zadolžnici na robu. Naj navedem, da notar ob robu skoraj vsake imbreviature vpiše “g I” ali “g II” kar pomeni, da je upnik plačal takso za vpis; ob robu je zapisano pri skoraj večini zadolžnic “extracta et data” ali “cassa quia solvit”. V prvem primeru gre za to, da je notar izdelal original zdolžnice, s katero je lahko upnik izterjal od dolžnika kredit na sodišču. V drugem primeru pa, da je bil dolg vrnjen (od srede 15. stoletja je ob omenjenih opombah vpisan tudi datum). Na podlagi teh beležk lahko ugotovimo ali je bil kredit poravnan v roku in ali je moral upnik izterjati dolg preko sodišča, če je dolžnik rok izplačila zamudil. Žal je avtor te notarjeve beležke izpustil.

Knjigo, ki ji je v poglavju “Prilozi” dodano osem faksimilov teksta, zaključuje podroben imenski in krajevni register.

Ignacij Voje